

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za ožnanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Ožnanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Poziv.

Že večkrat se je med učiteljstvom sprožila misel, naj bi se ob vsakoletnih glavnih počitnicah prirejali v Ljubljani

„počitniški vseučilišni kurzi“, kjer bi bilo mogoče mnogim po višji izobrazbi težkim tovarišem in tovarišicam ob majhnih pristojbinah v tej ali oni stroki izpopolniti svoje znanje.

Od merodajne strani smo prejeli zagotovilo, da bi se mogel tak tečaj oživotvoriti že v prihodnjih velikih počitnicah, ako bi se zglasilo zadostno število učiteljev-slušateljev. Treba bi pa bilo tudi konstatirati vrsto zanimanja slušateljev, da se morejo ločiti predmeti za predavanja.

Pozivljamo torej tovariše in tovarišice, ki se za stvar zanimajo, da se zglase pisмено do konca aprila t. l. pri podpisnem vodstvu in da obenem naznanijo ali žele poslušati humanistične predmete (jezike, literaturo, zgodovino n. pr. jugoslovansko umetnost itd.) ali realistične.

O nadaljnjih podrobnostih bomo učiteljstvo pravočasno obvestili.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

V Ljubljani, dne 9. januarja 1908.

Predsednik:

Tajnik:

L. Jelenc.

Drag. Česnik.

„En šomašter je bil . . .“

Od več strani je prejelo „Zavezino“ vodstvo poziv, da naj reagiramo na napad v listu „Naša moč“ (štev. 5. z dne 3. jan. t. l.) Prebrali smo omejeni pamflet priobčen pod gorjenim naslovom in smo prišli do prepričanja, da pač ni vredno, da bi dostojen človek odgovarjal na take budalosti, pač pa podajamo tukaj učiteljstvu v celoti dotični članek, da bodo videli kakšne zmožnosti tičijo v državnem poslanecu Gostinčarju.

„En šomašter je bil . . .“

Zadnje nedeljo so kranjski liberalni šomaštri pri kislem cvičku v „Narodnem Domu“

ugibavali in prerajavali, kako bi ljudstvo izobraževali. Neka suha južina iz Štajerske — gospod Pesek — je v svojem predavanju takoj pokazal, kakšna je ta izobrazba. Fanatično-mrščasti govornik se je kar cedil in cvrl od samega mastnega zabavljanja zoper farje, češ, da se debelijo od piščancev, medtem ko kmet strada kakor garjevi pes za plotom. Njegova Šomašterska Učenost je nato S. L. S. zmerjala, da je hinavska in pretiljudska. S. K. S. Z. po preperelih mislih štajerskega profesorja ljudi poneumnjuje, in zato morajo liberalni šomaštri osnovati svojo „Narodnosocialno zvezo“, ki bo ljudstvo izbrihtala . . .

Šomaštri hočejo torej ljudstvo izobraziti. Ampak nam se zdi, da je ravno nasprotno potreba in se bo moralo tudi kmalu začeti z delom: Ljudstvo bo šomaštra izobraževalo! To je že zaradi gospoda Peska potrebno, da v prihodnje ne bo javno tako teletensko in sirovo govoril, kakor da bi se bil napil zelenega fuzla. Drugič pa liberalni šomaštri sploh vsi krvavo rabijo šolo ali kak izobraževalni kurz.

V prihodnje bo torej tako izgledalo: Kmečki fant na vasi bo v „Izobraževalnem društvu“ predaval, n. pr. o maniri in dostojnem vedenju, na prvem stolu pa se bo posadil liberalni šomašter in se bo tako izobraževal. Ali pa bo kmečko dekle — in do tega bomo tudi še prišli — govorilo o izobraženosti in poštenju — liberalna šomešterca pa bo poslušala in se učila. Tako si ljudstvo predstavlja „Narodnosocialno zvezo“, tako namreč, da bo narod liberalne šomaštra v skupni zvezi socialno izobraževal, da bodo dostojni člani človeške družbe.

Kajti dozda tega ni bilo. Otroci pridejo iz šole, pa mnogo jih zna komaj pisati in brati. Drugi so podivjani, da se Bog usmili. Liberalni šomaštri pa v šoli, namesto, da bi A B C razlagali, vpijejo n. pr. v Ljubljani „Živio Hribar“. Kako pa naj otrok postane značajan, ako vidi učitelja, kako fajmostru dela komplimente, za njegovim hrbtom pa ljudi proti njemu šunta? Od koga naj se otrok nauči strpljivosti, če pa svojega učitelja vidi, kako po oštarijah hujška? Ali more otrok biti spodoben, ako pa učitelja sliši zabavljati

proti ljudem, ki niso njegovega mišljenja? Kako naj otrok spoštuje takega vzgojevalca?

Kaj pa je z izobrazbo? Liberalni šomašter predstavlja višek nevednosti. Človeška zgodovina je zanj edinole zgodovina boja proti farjem, od veronauka samo toliko, da za more potem zabavljati o stvarih, ki jih ne razume, politično obzorje pa se mu suka okoli dveh samih točk: liberalnega špišburgerstva na eni in črnega talarja na drugi strani. Prvega modrost požira, drugega pa onesnažuje.

Kar se pa „Narodnosocialne zveze“ tiče, pa spada to med pred deželnozbornsko volivno stanje liberalne šomašterije. Tako trapasti tudi šomaštri niso, da bi vrjeli vsakemu nebestemu duhu. Jelenci so na komando Hribarjeve častitosti spočeli to nespodobno misel, ki bo gotovo toliko sramežljiva, da ne bo hotela luč sveta zagledati. Kar nosi pečat omejenega liberalnega šomašterstva, to bo naša ljudstvo vrglo na smetišče. Pa ne morda vsled kakega protidopra ali pa v kakem boju. Ne — samo zato, ker je v naših ljudeh že zdavnaj dozorela misel, da nima liberalni učitelj naloge ljudstvo izobraziti, ampak ljudstvo šomaštra. To je tako samoposebi umevna misel, da le kaj. Liberalni učitelj spada v ljudsko šolo na klopi! Šele ko se bo liberalni šomašter od ljudstva naučil praktičnega duha, treznosti in smisla za socialno gospodarsko življenje, potem šele bo sam zmožen ljudi učiti.

Zdaj pa naj p. n. učiteljstvo samo sodi, ali je mogoč resen odgovor na take silovite izbruhe sirovosti.

Vodstvo „Zaveze“.

Nadučitelj Potokar pred sodiščem.

Že lansko leto smo imeli, žal, večkrat priliko, da smo se morali v svojem listu baviti z župnikom Oblakom, ki pase duše v Št. Lovrencu ob Temenici na Dolenjskem. Ta blagoslovljeni mož in dušni pastir je vzrok, da se je začela uprav divja gonja v šentlovenski fari

zoper vse tiste, ki se brezpogojno ne uklanjajo klerikalnemu terorizmu.

Kam dovede klerikalna strast brezsrčnega fanatika, smo povedali v 30. štev. lanskega leta v članku „Maščevanje, ki smrdi do neba.“ — Vsako sredstvo, če je še tako umazano, služi dobro takim ljudem za orožje, saj se čutijo varne v mogočnem zavetju mogočnih gospodov. Vasi Velika Loka, Št. Lovrenc, Mali Videm, Krtina, Žabjek, Mala Loka, Kutenberg, Trnje so se odločno uprle ošabni in trimoglavni komandi župnika Oblaka in če bodo vztrajale neustrašeno pri započetem delu, kakor so to pokazale pri zadnjih državnoborskih volitvah, ko so oddale okrog 70 glasov za naprednega kandidata, jih ne stare nobena sila akoravno pravi Oblak, da ima trdo kožo, da je nihče ne predere.

Danes ne bomo govorili o bojih zaradi orglarije, o beri, o fajmoštrovih kupčijah in drugih homatijah, danes pride na vrsto ona nesrečna mlekarica, ki je provzročila pri nas toliko zla, da so začele najbolj pohlevne duše klicati hudiča iz pekla na pomoč. Ta mlekarica je vzrok, da je imel s sodiščem opraviti tudi šentlovenski nadučitelj Potokar.

Zadeva je zanimiva in vredna, da jo objavimo.

Že predlansko leto meseca novembra so začeli v župnišču fabricirati sirovo maslo. Na vedno drezanje faranov se je preselila mlekarica v Kazinarjevo hišo poleg potoka Temenice, ktere vodo uživajo vse zgoraj navedene vasi. Takoj so se pokazale že prej prorokovane posledice. Po Temenici so se začele valiti mlekarke pomije, voda je večkrat kakor s smetano preprežena, da je niti živina ne mara piti. Dasi gredo naše pritožbe navadno v koš, smo dosegli vendar komisijski ogled, ki se je vršil na licu mesta dne 19. avgusta l. l. Z ozirom na dejstvo, da takozvani filter, izpeljan pod mlekarico v Št. Lovrencu, ni siguran, da bi trajno in dobro funkcioniral, je obljubil gospod okrajni nadzdravnik dr. Vavpotič prizadetim strankam, da se bo napravila cementna jama s sesalko za odvajanje nesnage, in pokazal tudi prostor zanj, pozneje pa tudi dostavil, da se bo to zgodilo v 4—6 tednih. Isto je potrdil

LISTEK.

„Domače ognjišče.“

Z veselim srcem in jasnim pogledom v bodočnost je zaključilo „Domače ognjišče“ prvi letnik in z istim čuvstvom stopa ta naš najnovejši list z novim letom v drugi letnik. Tak list nam je bil potreben, zato smo ga ustanovili. Učitelji potrebujemo posebno dandanes stika in vezi z ljudstvom. Nasprotniki naši nas obrekujejo, kjer le morejo in trosijo najgrše laži o šoli in učiteljstvu med narod. Da pa ljudstvo čimprej spozna blagodejno delo učiteljstva in blagoslov šole, zato bo skrbelo „Domače ognjišče“. Seveda, nujno je pa potrebno, da se list čimbolj in čimprej razširi med ljudstvom. To je pa naloga učiteljstva. Umevno je že ob sebi, da mora biti naročnica „Domačega ognjišča“ vsaka šola, vsaka knjižnica, vsako bralno društvo, vsaka čitalnica in vsako okrajno učiteljsko društvo. Stopajoč v

novi letnik „Domačega ognjišča“, se obračamo do svojih dosedanjih naročnikov z najvljudnejšo prošnjo, da ostanejo listu za starše in vzgojevalce slovenske mladine zvesti tudi v bodoče ter pridobijo „Domačemu ognjišču“ čim največ novih naročnikov. Somišljenike prosimo, da naznanijo na naslov „Učiteljske tiskarne“ naslove tistih staršev in društev, ki bi se naročili na „Domače ognjišče“. Čim več izvodov bo romalo v posamezne šolske okoliše, tembolj in temhitreje bo rasel ugled šole in dotičnega učiteljstva. Poznamo učitelja, ki ima za vsako vas svojega šolskega okoliša naročen na račun šolske knjižnice po en izvod „Domačega ognjišča“. Posamezne številke romajo v vsaki vasi od hiše do hiše, in ko so jo vsi prebrali, jo dobi učitelj nazaj, ter jo shrani v knjižnici. In ta vrli tovariš uživa velik ugled med tamošnjim ljudstvom. Tovariš in tovarišica, pojdi in stori tudi ti tako! Zopet drugi učitelj ima v svojem šolskem okolišu kar 36 „Domačih ognjišč“. Tako bi moralo biti marsikje, če ne povsod.

Stari sotrudniki so obljubili „Domačemu ognjišču“ zopet svojo pomoč. Gospodje zdravniki dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški, dr. E. Bretl, dr. Bogdan Derž, dr. Otmar Krajec, sodni tajnik Fran Milčinski in drugi bodo pisali za list poučne članke o raznih boleznih; tovariši Ferdo Plemič, Anton Pesek, Andrej Bapč in Ivo Trošt i. dr. bodo skrbeli za „listek“. Članke o šoli in domu bodo pisali gg. šolski svetnik dr. Janko Bezjak, Branibor, Dimnik, Gangl, Jelenc, Kabaj, Ljudevit Stiasny i. dr. Pa tudi za dopise je preskrbljeno. Na to stran je torej vse v najboljšem tiru; želimo le, da dobi „Domače ognjišče“ prav mnogo novih naročnikov, potem bo list dosegel svoj namen. Zato naj vsaka učiteljica in vsak učitelj stori v tem pogledu svojo dolžnost.

Solnce in življenje.*)

Solnce je izvor vsemu življenju in delu na zemlji. Solnčna toplota dviga vodo kvišku,

*) „Napredak“, št. 1., XLIX, str. 45.

pokreta morske struje in vetrove, ki se jih človek poslužuje, ustvarja vire, potoke in reke. S solncem dvignjena voda pada na zemljo in oživlja rastline. Solnce daje in vzdržuje s svojo svetlobo in toploto življenje, gibanje in delo.

Vredno se je diviti starim narodom, ki so videli po nekem instinktu ali s posebno ostrimi očmi v solneju izvor vsega življenja in so ga obožavali.

Da se solnce utrne in ohladi, kar se tudi nekoč zgodi, bi prestalo na zemlji vse življenje in vse gibanje. Vse bi zmrazilo.

Solnce je izvor vseh snovi na zemlji in tako tudi našega življenja. Snovi našega telesa niso nič drugega nego pretvorjene kemijske snovi, ki jih dobivamo iz hrane. Solnce ustvarja našo hrano, pa je ono edini in poslednji izvor vseh sil, ki jih razvija naše telo, kar je gibanje in delo. Človek je prav tako dete solncea kakor so to viri in potoki. Kadar smo žejni nas napaja solnce; kadar smo lačni in trudni, nas krepi solnce; a kadar delamo duševno, delamo to s pomočjo solncea.